

The child in a world of communities

Robert Vermeiren, professor of child and adolescent psychiatry Curium-LUMC - VUMC @robertvermeiren

No conflict of interest

<u>Home</u> <u>Care</u> <u>Research</u>

Access to mental health

European Society for Child

and Adolescent Psychiatry

Albania

AEPEA

Conceptual transitions

Greece

Improving youth psychiatry

Involving local communities

Netherlands

No strenght without unity

Past & future (Sir Michael Rutter)

Public Health

Public Policy

The woman who wired **ESCAP**

WHO: "There is a worldwide absence of national youth mental health policy"

Füsun Çuhadaroglu: "Policy programming will make us stronger and more effective"

"Long term substantial improvement of youth mental health does not come automatically. This is something we need to organize: policies and policy programmes are indispensable to make some real steps forward in European child and adolescent psychiatry", says professor Çetin Çuhadaroglu, who is responsible for ESCAP's Policy Division.

Füsun Çetin Çuhadaroglu is well aware that the World Health Organization (WHO) pointed out less than ten years ago that such a policy is practically nonexistent. This is why she stands up to change this situation, not only as a board member of ESCAP, but also as the president of the Turkish Association of Child and Adolescent Psychiatry (TACAP) and at the International Association for Child and Adolescent Psychiatry and Alied Professions (IACAPAP). The conclusion of the WHO Atlas Project (2006) could not have been clearer: "There is a worldwide absence of identifiable national child and adolescent mental health policy."

"Every nation needs a CAMH policy"

Dr Çuhadaroglu: "The basic principle is very simple if we define a policy as a rule to guide decisions and achieve rational outcomes, and a policy programme as a statement of intent that is implemented as a procedure or protocol. Every nation needs a policy and programmes because

Füsun Çuhadaroglu reminds all members about the importance of the recent Policy Survey.

they enable us to transfer knowledge into real action. Without a policy programme it remains unclear what to do with our knowledge and how to do it."

"Specifically in the interest of child and adolescent mental health we need a policy to determine the needs of children and adolescents, to develop an organization that meets these needs with relevant services, and to train personnel for efficient service delivery. A policy programme is of course preconditional for allocating resources for the implementation and sustainability of these national programmes and for utilizing these resources as efficient as possible."

Overview

History (health policy, youth care)

Transformation and transition (2015)

Academic transformation

 The future of child psychiatry = 'a child in a world of communities' (ESCAP 2021)

Take Home Message

- CAP is a social-medical discipline
- Paradigm shift experience experts, empowerment (positive health - Huber)
- Advocacy with parents / children key

- Decentralisation is a worldwide phenomenon
- Anticipate political changes
- Invest in political base

Kennis samen ontwikkelen, **delen en borgen** Aanzet voor een gezamenlijke onderzoeks- en

ontwikkelingsagenda voor de kinder- en jeugdpsychiatrie

De were om de belangrijke themak voor onderzoek en ontwikkeling in de kinder- en jeugdpsychistrie helder Les wera om de beiengrijde themas voor onderzoek en ontwikkeling in de binder- en jeugdepijdhere heter te krigen wordt breed geweled, zowel door de scaleminche installingen, de behandelcentre, gemeenten en de VNG als door ouders van kinderen met psychische problemen. Het Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsy-chistrie heeft, met steun van de VNG, daae vraag opgepakt en een brede inventariaatie gedaan naar die themas. Net doel is om daarmee een landelijke ontwikkelingsageande te oreëten, kinzbig ondering af to stemman en aamerwending te zoeken op het gebied van kennis ontwikkelen, delen, benutten en borgen. De beloogde agenda is gebaseerd op de verbinding van wetenschappelijke kennis, prektijkkennis en erverings-

Curium

je diploma, dat heb ik vaak gehoord. Noraly Bey glopen, dat diploma blijft van jou' v8-9 Een man ka

ELN: CO TOPON

P4-5

De o

opn

de e

AJAX H

TWEE G

IN DIEN VOETBA

WOFNSDAG 21 JUNI 2017 VOLKSKRANT.NL

HANDELSBLAD

ALGEMEEN HANDELSBLAD (1828) EN NIEUWE ROTTERDAMSE COURANT (1844)

aan de Tweede Kame. Emma: het suicidale meisje van zeiten voor wie injin ongeloof te schetten:... Het kame geen hulp beschikbaar was. Ze heeft medie zeit on zijn dat je wanhoop zo gedaan, vertelde haar meeder op Zedaan, vertelde haar meeder zedaan, vertelde zedaan, vertelde haar meeder zedaan, vertelde haar vertelde haar

Ik maak actie, maar wel voor intelligente bioscoopbezoekers Doug Liman, regisseur The Wall

nrc.nl JAARGANG 47 NO. 210 PRIJS €2,60

deVolkskrant

Alarm over hulp voor suïcidale kinderen

Charlotte Huisman

Zeker twintig kinderen met ernstige psychische problemen moe ten zo lang wachten op een behan-deling dat het voor hen riskant is. Zij hebben bijvoorbeeld zelfmoordpogingen gedaan, verwon-den zichzelf, lijden aan een levensbedreigende eetstoornis of zijn agressief, blijkt uit een inventariging voor Psychiatrie.

De vereniging deed deze rondvraag na een noodkreet vorige week op Facebook en in RTL Late Night van een moe der van een 16-jarig suïcidaal meisje, voor wie geen hulp te vinden was. Het werkelijke aantal wachtende kinderen met ernstige problemen is waarschijn-lijk veel groter, zegt Robert Vermeiren, voorzitter van de afdeling kinderpsychiatrie van de Nederlandse Vereni ging voor Psychiatrie. Het Expertisenet werk Kinder- en jeugdpsychiatrie schreef dinsdag een brandbrief aan staatssecretaris Martin van Rijn (PvdA, Volksgezondheid) over dit 'substantieel tekort aan intensieve en langer durende behandeltrajecten voor jonge-ren met zware problemen, wat leidt tot riskante wachtlijsten'. Vandaag spreekt

de Tweede Kamer hierover.

Van Rijn zegt de signalen 'zeer serieus' te nemen en heeft contact opgenomen met de ouders van het 16-jarige meisje. Mede door de druk vanuit het ministerie is een behandelplek voor seerd. Maar nu is volgens de sector de haar gevonden. Ook heeft Van Rijn aan-

'Gemeenten dienen te zorgen voor inkoop van voldoende passende jeugdhulp, aanbieders dienen ervoor te zor-gen dat bij acute problemen samen wordt gezocht naar een goede plek als ergens wachtlijsten zijn. Eventuele bestuurlijke vraagstukken over financiën en wachtlijsten mogen in acute gevallen uiteraard nooit een reden zijn om

De problemen zijn volgens de jeugdpsychiaters mede het gevolg van de de-

Psychiaters schrijven brandbrief aan staatssecretaris

lijk voor de hulp aan minderjarigen met problemen. Het Rijk kort 15 pro-cent op het jeugdzorgbudget. Veel gemeenten kopen te weinig dure specialistische behandelingen in. De grote jeugdzorginstellingen kampen bovendien met een sterk gegroeide admini-stratieve last, omdat ze zaken doen met veel gemeenten met elk een ander administratiesysteem. Hierdoor gaat meer geld naar overhead, ten koste van de zorg, zeggen de organisaties.

Deze problemen met bureaucratie en krappe gemeentelijke inkoop spe-len sinds de jeugdzorg is gedecentralimaat vol. nu duidelijk wordt dat juist bieders en gemeenten aangesproken. de kinderen met de ernstigste proble-

matiek hiervan de dupe worden. 'De zorg is door de nieuwe jeugdwet ver snipperd geraakt', zegt Vermeiren. 'De ene gemeente trekt extra geld uit voor specialistische zorg en de ander ver-kleint het budget. Dat leidt tot een on-acceptabele ongelijkheid. Kinderen met zulke ernstige problemen moeten overal snel passende hulp krijgen.

een kind niet tijdig te behandelen. De bedoeling is dat gemeentelijke 'jeugdzorgteams' problemen bij jongeren sneller signaleren, waardoor op termijn minder zware gespeciali-seerde hulp nodig is. Maar zover is het nog niet, zegt Vermeiren.

Er zijn regio's waar gemeenten goed samenwerken om kinderen de behandeling te bieden die ze nodig hebben als Noord-Brabant, regio Amsterdam en Haaglanden. De vraag uit de sector om de regio's te dwingen het gezamen lijk goed te regelen, krijgt nu gehoor in de politiek. Staatssecretaris Van Rijn wil nog dit jaar de wet zo veranderen dat gemeenten die onvoldoende sa menwerken daartoe kunnen worden gedwongen. 'De samenwerking tussen gemeenten is nodig en kan niet vrijblij vend zijn', schreef hij dinsdag aan de Tweede Kamer. Kinderen die acute zorg nodig hebben, moeten dat zo snel mo gelijk kunnen krijgen. Dat is van het alergrootste belang voor ouders en kin

Volgens de Vereniging van Neder-landse Gemeenten (VNG) was het ook voor 2015 lastig om kinderen met com plexe problemen geplaatst te krijgen Wij moeten werken aan een goedwer kende regionale samenwerking. De goede voorbeelden laten zien dat dit kan.'

Jeugdzorg krijgt klap op klap

Kinderpsychiaters luiden de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de gewalt is de gewalt is de gewalt is de vereek kannel die gewalt is de vereek kannel die gewalt is de vereek kannel die productien in de veree

nets nearlisates; invecter satientia ou particular excussionamente de consideration de cons

18 In het nieuws

Onty **Bolt** Dertien en geen bew nlek in de eetstoorniskliniek nog

ondergewicht, anorexia, en ver-toont suicidaal gedrag. Er is geen plaats in de eetstoorniskli-niek. Bij onze acute-opnameafzo niet de benodigde expertise en gaat achteruit.

Vijftien en uitgeweken naar

sychotisch. Zijn radeloze moeder belt zelfstan

dig gevestigde kinder- en jeugdpsychiater. Daarvoor was deze jongen kennelijk in samen-spraak met de huisarts een tiid naar het her-

spraak met de huisants een tijd naar het her-komstland van zijn vader geweest, om daar te worden behandeld door een psychiater en psy-choloog(1) – dit bij gebrek aan beschikbare kin-derpsychiatrische zorg in Nederland. Omdat het terug in Nederland toch nog niet goed ging, zocht moeder buiten de wachtlijsten om ru overal naar een kinderpsychiater.

het buitenland

andere suïcidale kinderen

wachten op hulp. Politici

QUIZ:
TEST & PRESS

WA
Leid je 1

Leid je het leven dat blj je past?

komen in debat onmachtig

Zestien en serieuze poging

PGP-files

NU IN DE WINKEL

voor € 8.95

www.psychologiemagazine.nl/nrc

PSYCHOLOGIE

AMSTERDAM. "Met ongeloof" heeft

Zeer recent: jongen van elf. Veel lichastig verstoorde ontwikkeling, forse gedragsproblemen met een-op-een-bege-leiding in thuissituatie, gaat al maanden niet meer naar school. Bovenregionale plaatsing voor langduriger behandeling is geïndiceerd, maar bovenregionaal

Dertien, suïcidaal, pas na aandringen gepaste hulp

meisje van dertien met ASS (Auusme Spectrum Stoomissen), is suficidaal en overvraagd op school. Advies is zorg-boerderij met onderwijs. Maar dit bestaat nauwelijks, Gewone zorgboerderij is te ledere dag is er wel een cliënt waarbij deze problemen een rol spelen (...).

ZATERDAG 24 JUNI & ZONDAG 25 JUN

mer

Dit zijn de kinderen tussen wal en schip

en jeugdpsychiater die in Noord-Brabant en Limburg werkt als vrijgevestigde en bij meerdere instellingen. Vandenberghe is 74 jaar, zit sinds 1973 in het vak en heeft tal van hervormingen in zijn me-

eerder haald Nieuwsuur een repor-tage op uit een Oosterbeekse instel-ling voor jongeren met ernstig psychi-met een gebroken been, en aanklop-met een gebroken been, en aanklopche problemen, waar zelfs de geslo-en afdeling van de crisisopvang een Het debat richtte zich daarmee op

ung voor jongeren met ernstig psychistes be problement, waar zelfs de gelievel. De deen met die de Franstie Autoriet leugd, die toeste op de gedecentralistes de burg aan kinderen in de krei uniek, zo bleek na een oproep van de Housel, koo bleek na een op de Housel, koo

staat een aantal afgedrukt. Een suici-dale jongen van vijftien, een dertien-jarig meisje met anorexia en zelf-doet zo'n systeemdebat onwerkelijk moordneigingen, een meisje van zes-tien dat zich de keel doorsneed. Tel-kens staan ze op wachtlijsten voor

Psychiaters zien verval jeugd-ggz

240 kinderpsychiaters uiten grote zorgen en willen af van het juk van de gemeenten.

AMSTERDAM. Kinderpsychiaters AMSTERDAM. Kinderpsychiaters signaleren een teloorgang van hun vak nu het onder gemeentelijke ver-antwoordelijkheid valt. En kind-patiënten zelf ondervinden van die decentralisatie voortdurend nade-

lige gevolgen.
Dat zeggen 240 kinder- en jeugpsychiaters in een deze woensdagt e
bublicerne en quelete van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie
(WVP). De NVP) enoent de respongevolgen 250 kinder- en jeuglpsychiater Emma van der Meulen: opvallend hoog: de 240 vormen ongeveer de helft van alle kinder- en maken hebben met ernstig hersen geveer de neur van aue kinder- en jeugdpsychiaters in het land, en eer-dere enquêtes van de vereniging de laatste jaren kenden een respons van ruiim onder de honderd. Het laat volgens de NVvP zien "hoezeer de kinderpsychiaters ervaren dat hun

orofessie in de kern is geraakt". Gevraagd naar knelpuntenberichen de psychiaters uitgebreid over de sluiting of inkrimping van kinderpsychiatrische afdelingen van ggzstellingen, over minder bedden in de opvang voor suïcidale adolescen-ten, voor kinderen met autisme, met eet- en hechtingsstoornissen, met psychische trauma's. Op elkaar ingepsychische trauma's. Opeikaar inge-speelde teams van psychiaters, psy-chologen en maatschappelijk wer-kers binnen ggz-instellingen vallen uiteen door ontslagen als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen. Wachtlijsten lopen zo op, dat psychiwachinjsternopenzoop, dat psychi-aters op zoek naar een specialisti-sche behandelplek geregeld moeten leuren met kinderen. Die belanden niet zelden in instellingen ver buiten de eigen provincie.

disch specialisme meegemaakt. "Veranderingen horen erbij. Maar dit keer vrees ik echt dat het rampzalig wordt. Vooral voor de kinderer zelf." Niet alleen de wachtlijsten ba zelf." Niet alleen de wachtlijsten ba-ren hem zorgen, maar ook de "be-moeienis van de gemeente" met zijn vak. "Ik heb meegemaakt dat een gemeentelijk wijkteam niet instemt met de behandeling van een kind "Er wordt vaak vergeten dat wij te kinderen met extreme gedragspro-blemen."

Specialisme in de knel

andere medisch specialismen, zegt andere medisch specialismen, zegt de beroepsgroep. Groot pijnpunt is het feit dat een kind uit gemeente A een minder groot beroep kan doen op psychiatrische zorg dan een kind uit gemeente B, puur vanwege een verschil in lokale budgetten. "Die willekeur is idioot", zegt kinder- en jeugdpsychiater Renée Arnold. "Het staat haaks op je artseneed. Dat knaagt aan je, als arts. En je bent niet bij machte er iets aan te doen. Het is dé manier om mensen de beroeps groep uit te jagen." Zes op de tien kinderpsychiaters zeggen collega's te kennen die na 2015 zijn gestopt met hun vak, bijvoorbeeld door over te schakelen naar de volwassenen

Bijna alle kinderpsychiaters wil "Nederland krijgt op dit gebied de status van een ontwikkelingsland", zegt Dirk Vandenberghe, een kinroepsgroep bepleit een terugkee naar de situatie van vóór 2015, toer de kinderpsychiatrie onder de zorg

■ Lees NRC ook online

geregeld.

Zo geregeld Ga naar nrc.nl/activee

heert voor de vertrouwenstaken. Kamerlid Lilian Marijnissen (SP)

heeft dinsdag Kameryragen gesteld. Staatssecretaris Van Rijn (VWS, PvdA) noemt de situatie "heel vervelend" en volstaat met de opmerking dat die "praktisch en netjes" moet worden

vrijget hanerg

2 0572

1.00-16.30 uur

Overview

History (health policy, youth care)

Transformation and transition (2015)

Academic transformation

 The future of child psychiatry = 'a child in a world of communities' (ESCAP 2021) Curium LUMC

History

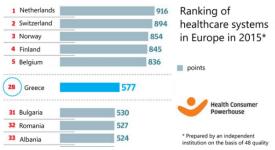
Health Insurance

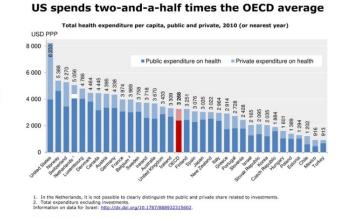
- 2000: waiting lists extra financial input
- 2006: privatized market driven health insurance system

 2012: separate contracts with each health insurance company, based Price X Quantity

(PXQ)

History

Recept voor

probleem

evensfasen

maatschappelijk

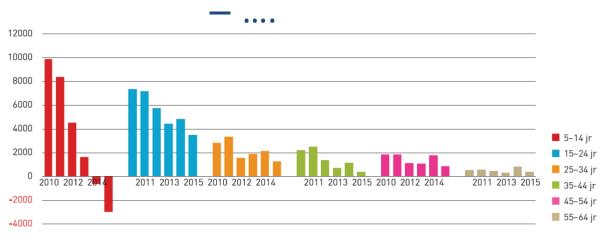
Medicalisering van

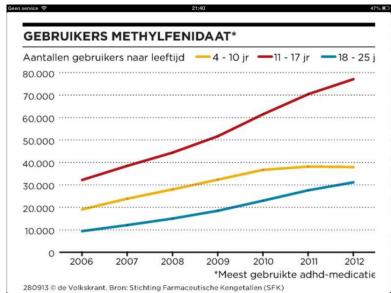
Consequences health insurance privatization:

- Management driven heath care
- Terminology shift; product, damage burden, ..
- Classification as core for payment (DBC)
- Evidence based fixation

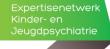

- Insurance and professional driven care
- Bureaucracy
- Medicalization

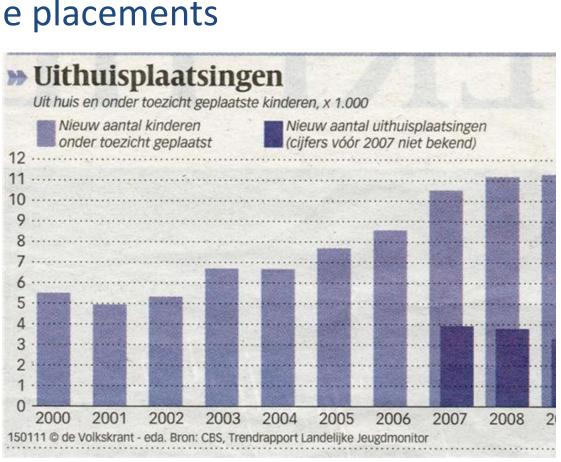
History

Youth care

- 2004 Savanna drama:
  - Risk avoidance protocols
  - Increase of out of home placements

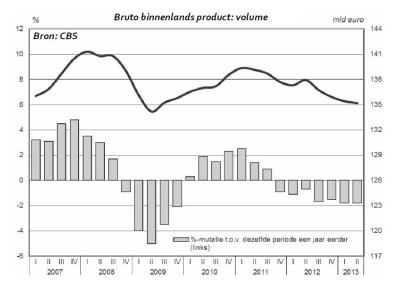

History

- Too much is taken over from citizens
- Too much specialist care & classifications
- Integrated care is lacking
- Adequate care is provided too late
- Professionals lack freedom to do what is needed

Overview

History (health policy, youth care)

Transformation and transition (2015)

Academic transformation

 The future of child psychiatry = 'the child in a world of communities' (ESCAP 2021)

Transformation

Expertisenetwerk Kinder- en Jeugdpsychiatrie

ABM Doctor knows best

Zonder context geen bewijs

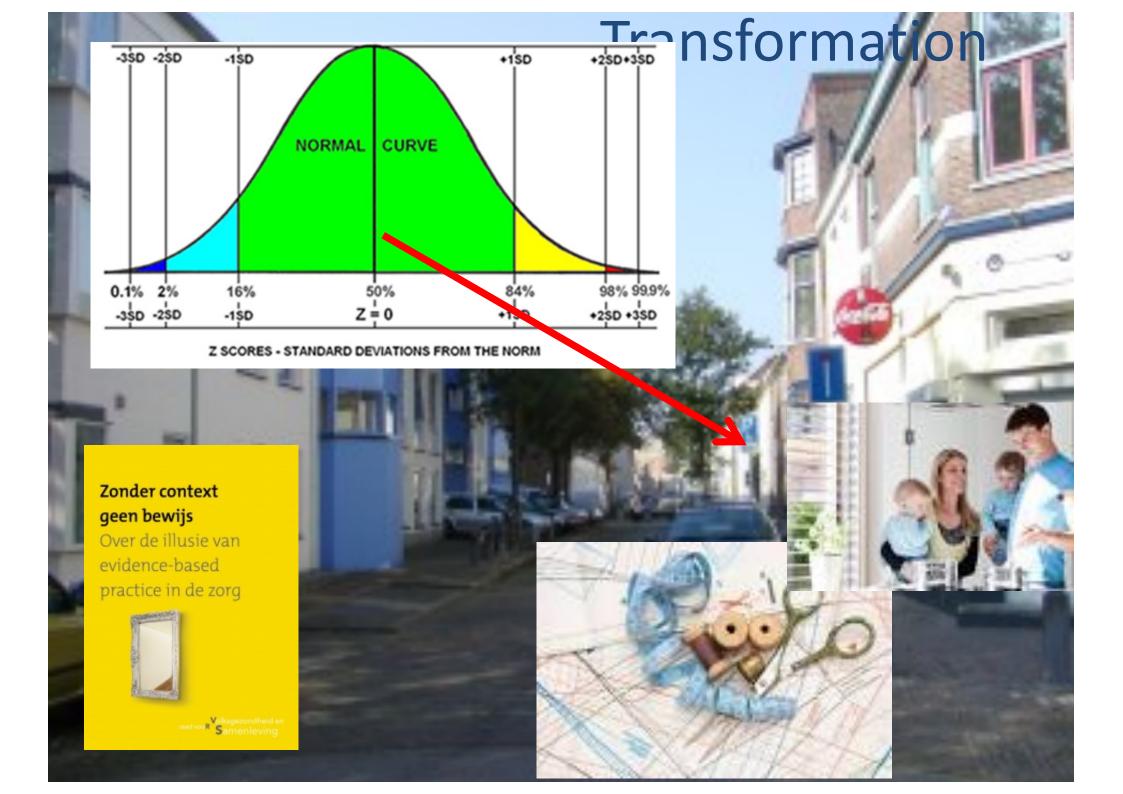
Over de illusie van evidence-based practice in de zorg

od voc R Volksgezondheid en Samenleving EBM
Knowledge
knows

From authority of doctor to authority of evidence

CBM
Context know

$\begin{array}{c} \textbf{Curium} & \frac{L}{M} \frac{U}{C} \end{array}$

MENTAL

World Health Organization Targeting people with mental health

Mental Health and Poverty Project

political and idealogies of the curriery

Mesosystem

Microsystem

he individua

Social welfare services

conditions as a vulnerable group

Family

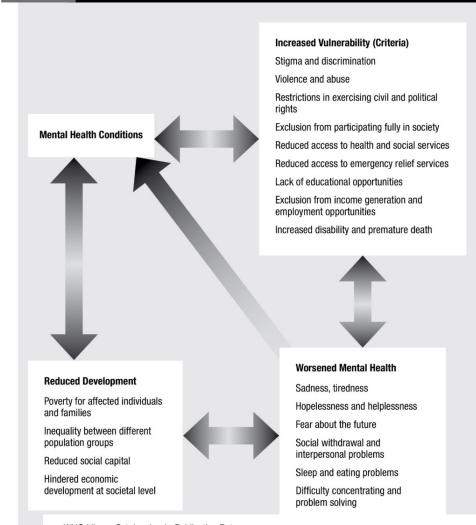
Health

SETVICES.

Transformation

Figure 1

The relationship between vulnerability, mental health conditions and adverse development outcomes

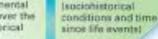
WHO Library Cataloguing-in-Publication Data

Mental health and development: targeting people with mental health conditions as a vulnerable group / Michelle Funk ... [et al].

1. Mental health. 2. Poverty - psychology. 3. Vulnerable populations. 4. Health policy. 5. Health status. I. Funk, Michelle. II. Drew, Natalie. III. Freeman, Melvyn. IV. Faydi, Edwige. V. World Health Organization.

ISBN 978 92 4 156394 9

(NLM classification: WA 305)

School

Neighborhood

play area

Poors +

Patterning of environmental events and transitions over the life course; sociohistorical conditions

Chronosystem

Church

group

© World Health Organization 2010

SHARE

MIND

Poverty Disturbs Children's Brain Development and Academic Performa

Delayed brain development predicts lower tests scores in low-income c

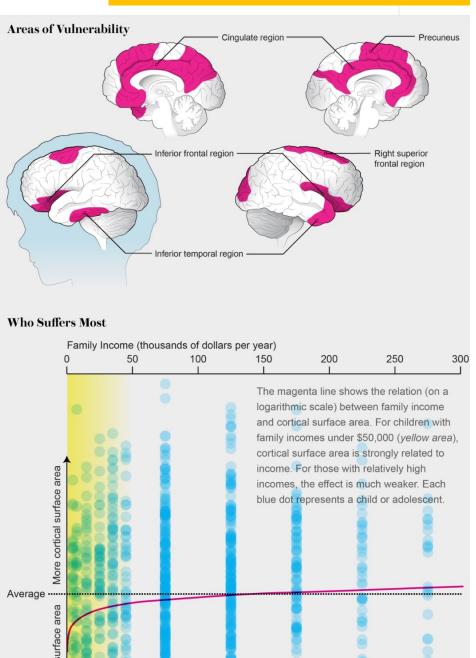
By Diana Kwon on July 22, 2015 Véalo en español

Poverty Shrinks Brains from Birth

Studies show that children from low-income families have smaller brains and lower cognitive abilities

By Sara Reardon, Nature magazine on March 31, 2015 Véalo en español

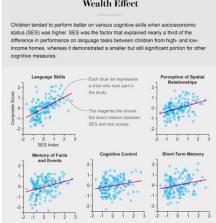

Association of Child Poverty, Brain Development, and Academic Achievement

At a Glance

- This study tests whether structural brain development may mediate the relationship between childhood poverty and impaired academic performance.
- Magnetic resonance imaging brain scans of 389 economically diverse and typically developing children aged 4 to 22 years were analyzed.
- Children from families with limited financial resources displayed systematic structural differences in the frontal lobe, temporal lobe, and hippocampus.
- Developmental differences in the frontal and temporal lobes may explain as

much as 20% of low-income children's achievement deficits.

1. Rationalistisch perspectief

Assumpties over mentale vermogens:

- iedereen beschikt over voldoende mentale vermogens voor redzaamheid
- uitzondering: kleine groep kwetsbaren
- aandacht voor denkvermogen

Assumpties over gedrag:

- weten leidt tot doen
- zelfcontrole is onbeperkt

Inrichting beleid

- meer keuze is altijd beter
- sturen via informatie en financiële prikkels
- burger moet de wet kennen

Uitvoering beleid

- afstandelijk, zakelijk
- geen contact voorafgaand aan sancties
- alleen hulp bij evidente overmacht

2. Realistisch perspectief

Assumpties over mentale vermogens:

- normaalverdeling: sommigen scoren hoog, sommigen laag, grote middengroep
- staart van (zeer) kwetsbaren
- ook aandacht voor doenvermogen

Assumpties over gedrag:

- weten is nog geen doen
- zelfcontrole is begrensd

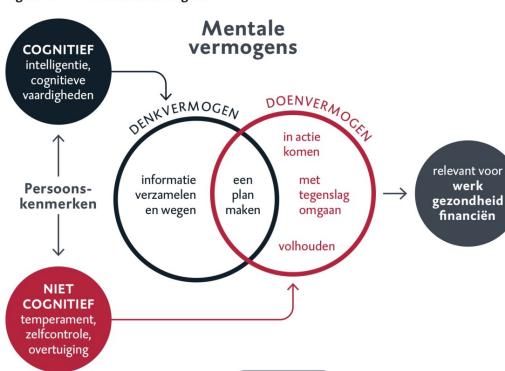
Inrichting beleid

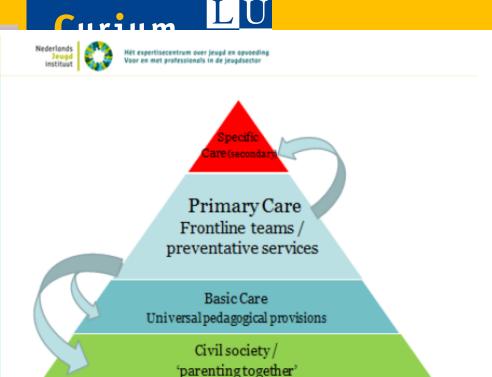
- verleiding en stress verminderen
- sturing via keuzearchitectuur
- burger moet de wet ook 'kunnen'

Uitvoering beleid

- persoonlijk, proportioneel
- wel contact voorafgaand aan sancties
- meer differentians nicht will an /nicht les

Figuur 1.1 Mentale vermogens

Met vier groepen in Nederland gaat het goed:

- de gevestigde bovenlaag (15% van de bevolking);
- de jongere kansrijken (13%);
- de werkende middengroep (27%) en
- de comfortabel gepensioneerden (17%).

Dat is in totaal ruim 70% van de bevolking.

Twee groepen (bijna 30% van de bevolking) kunnen minder goed meekomen:

- de onzekere werkenden (14%) en
- het precariaat (mensen die over de hele linie achterblijven, behalve werk bijv. ook in hun sociale netwerk, gezondheid of digitale vaardigheden) (15%).

Transformation

5.1 Civil society

Civil society is made up of a number of different types of organizations, including:

- Mental health service user groups and organizations;
- National and international nongovernmental organizations (NGOs), Community Based Organizations (CBOs), and Faith Based Organizations (FBOs) working in development, mental health or human rights;
- Development and mental health networks;
- Managers, administrators and health workers of general or specialized healthcare facilities both governmental and nongovernmental;
- Health-care professional associations (such as nurses or doctor's associations);
- Health-care worker training institutions (e.g. for community healthcare workers, nurses and social workers).

Civil society can play an important role in supporting people with mental health conditions to access needed resources and to integrate fully into the community, through direct service provision and advocacy. Services provided by civil society

include health care, social services, education programmes, and livelihood come generation) projects. In addition, civil society can advocate to governnt and funders for the need to recognize and support people with mental health ditions as a vulnerable group.

ferent civil society organizations have particular strengths on which they can italize. Health-care professional associations, for example, can raise awareness I build capacity to reduce stigma, tackle discrimination and promote human

 $\label{thm:mental} \textbf{Mental Health and Development:} \ \textbf{Targeting people with mental health conditions as a vulnerable } \\ \textbf{WHO Library Cataloguing-in-Publication Data}$

Mental health and development: targeting people with mental health conditions as a vulnerable group / Michelle Funk ... [et al].

1. Mental health. 2. Poverty - psychology. 3. Vulnerable populations. 4. Health policy. 5. Health status. I. Funk, Michelle. II. Drew, Natalie. III. Freeman, Melvyn. IV. Faydi, Edwige. V. World Health Organization.

ISBN 978 92 4 156394 9

(NLM classification: WA 305)

© World Health Organization 2010

Transformation

Goals

- Active contribution of families: own responsibility and social network, capacity and strength core.
- Timely, customized, close to home care: early detection and support to reduce the cost of specialised care.
- Integrated care: effective collaboration between professionals, 'one family, one plan, one coordinator'.
- Normalization and demedicalizatiom: pedagogical civil society and stimulating participation.
- Reduce regulatory pressure and increase trust in professionals by expanding the professional autonomy.

Politicians most strongly supporting this idea were ex alderman!

Overview

History (health policy, youth care)

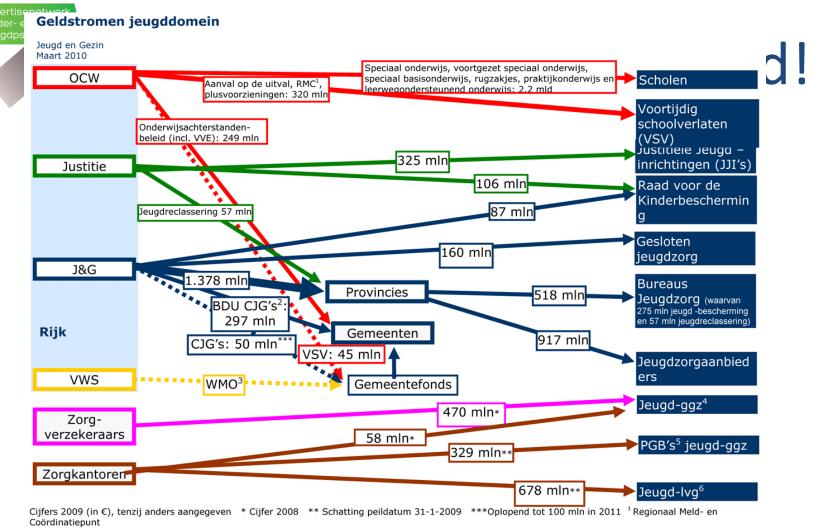
Transformation and transition (2015)

Academic transformation

 The future of child psychiatry = 'the child in a world of communities' (ESCAP 2021)

$\begin{array}{c} \textbf{Curium} & \frac{\textbf{L} \ \textbf{U}}{\textbf{M} \ \textbf{C}} \end{array}$

Transition

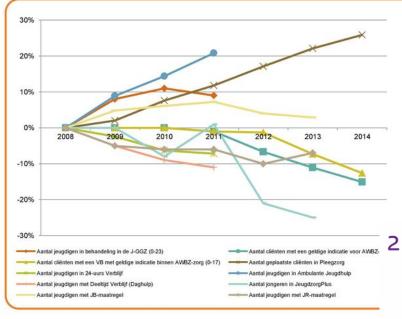
² Brede Doel Uitkering Centrum voor J&G ³ Wet Maatschappelijke Ondersteuning ⁴ geestelijke gezondheidszorg ⁵ Persoonsgebonden budget ⁶ licht verstandelijk gehandicapten

https://www.youtube.com/watch?v=l-CK6Hd1rLE

Curium

Transition

2.3 Ontwikkeling gebruik jeugdhulp genormeerd naar 2008

Zie de bronnenlijst op de sheet over het gebruik van het desbetreffende jeugdzorgproduct

2. ALGEMENE BEVINDINGEN

Toelichting

Deze figuur geeft de ontwikkeling van het gebruik van de verschillende Jeugdzorgfuncties binnen de scope van deze rapportage weer in de periode 2008 tot en met 2014 (waar mogelijk).

> **NL: 2.4 mil)** minors

2015 Totaalbudget en cliënten jeugdwet naar gemeenten

Totaal budget

€3.868 mln.

Gesloten jeugdzorg (jeugdzorg plus)

2.400 cliënten

damage social inequality inflicts on children's

A WBZ-zorg voor jeugd

71.300 € 1.234

ancierd vanuit de AWBZ *

Jeugd & pvoedhulp

111111

erd vanuit de provincies

80.500 cliënten

ige jeugd-ggz

€ 1.151 € 14.300,-

Jeugdbescherming, jeugdreclassering

Jeugd geestelijke gezondheidszorg (J-GGZ)

€ 17.300,-

miljoen gemiddeld per cliënt

Expertisenetwerk Kinder- en Jeuadosychiatrie

One liners

Transition

Talk with child and not about.

P

87 professionals for one child

Stop the waterbed effect in costs.

Psychiatrists finally should involve parents

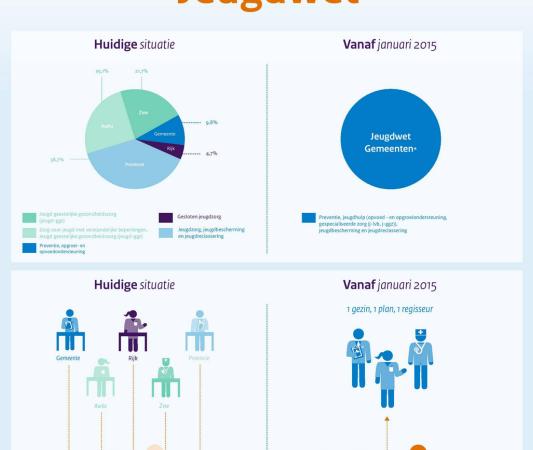
White coat culture must stop

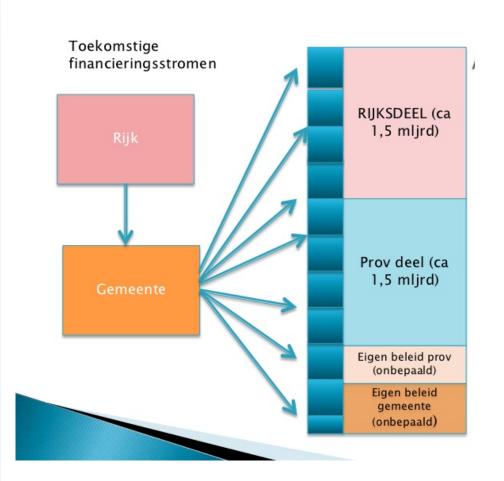
Transition

Expertisenetwerk

Jeugdwet

Staatsblad an het Koninkrijk der Nederlanden

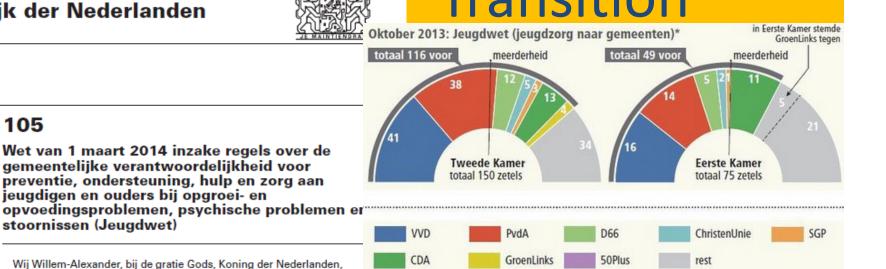
105

jeugdigen en ouders bij opgroei- en

stoornissen (Jeugdwet)

Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

aargang 2014

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de verantwoordelijkheid voor het voorkomen van, de ondersteuning, hulp en zorg bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen, de uitvoering van de kinderbeschermingsmaatregelen en de jeugdreclassering bij de gemeente te beleggen, om te komen tot betere samenwerking van hulpverleners rond gezinnen, eerdere ondersteuning bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen, hulp op maat en meer ruimte voor professionals en tot het demedicaliseren, ontzorgen en normaliseren van de jeugdsector, waarbij het uitgangspunt is dat de verantwoordelijkheid voor het gezond en veilig opgroeien van jeugdigen allereerst bij de ouders en de jeugdige zelf ligt;

- jeugdhulp:

1°. ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jeugdigen en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptiegerelateerde problemen;

$\begin{array}{c} \textbf{Curium} & \frac{L}{M} \frac{U}{C} \end{array}$

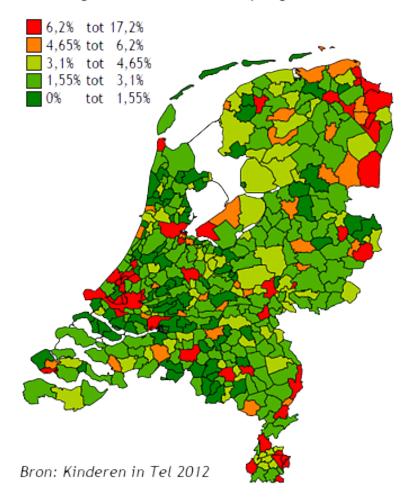
Transition

Expertisenetwerk Kinder- en Jeugdpsychiatrie

Netherlands

- 17 milj people
- Comm size <10.000
  - -850.000

Percentage kinderen in armoede per gemeente, 2010

Transition

CAP specific

- Guarantees for child psychiatry
  - For medical actions: all health related laws
     remain quality, patient rights, ...
  - Free referral by all medical doctors
  - Privacy regulation strict
    - 4. Het college maakt afspraken met de huisartsen, de medisch specialisten, de jeugdartsen en de zorgverzekeraars over de voorwaarden waaronder en de wijze waarop de verwijzing, bedoeld in artikel 2.6, eerste lid, onderdeel g, plaatsvindt, onverminderd de daarbij te hanteren professionele standaard als bedoeld in artikel 453 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek.

Overview

History (health policy, youth care)

Transformation and transition (2015)

Academic transformation

 The future of child psychiatry = 'the child in a world of communities' (ESCAP 2021)

The gap between what is needed and

what is done has never been that wide as nowadays. Steinhausen – afscheidsrede Verhulst

Eur Child Adolesc Psychiatry (2017) 26:385–386 DOI 10.1007/s00787-017-0978-y

EDITORIAL

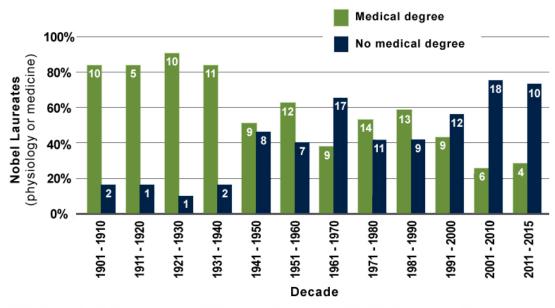
Looking beyond randomized controlled trials

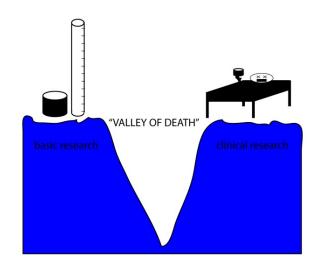
Pieter J. Hoekstra¹

Why is it so difficult to perform a well powered randomized controlled trial comparing different treatments and why are such studies so rarely reported despite being of such high relevance from a clinical point of view? The biggest bottle neck is recruitment. Families typically do not like major and highly personal treatment decisions for their child to be determined just by throwing the dice. They typically tend to have strong preferences for one treatment over the other. Thus, recruiting children into randomized controlled trials has become a major challenge. This is especially true for Europe where access to treatment within the field of child and adolescent psychiatry is typically being covered by universal health coverages, and not dependent

Curium LUMC

Expertisenetwerk Kinder- en

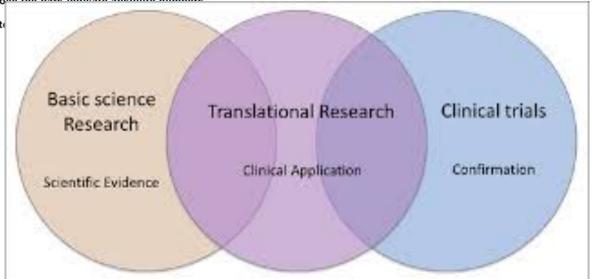

Nobel Laureates in Physiology or Medicine by medical degree, 1901–2015. A steady decline in the proportion of clinician-scientists awarded the Nobel Prize in Physiology or Medicine has led to a shift in predominant career pathways of Nobel Laureates in Physiology or Medicine from clinician-scientists to nonclinically trained scientists.

Bars indicate proportions; figures above the bare indicate absolute numbers

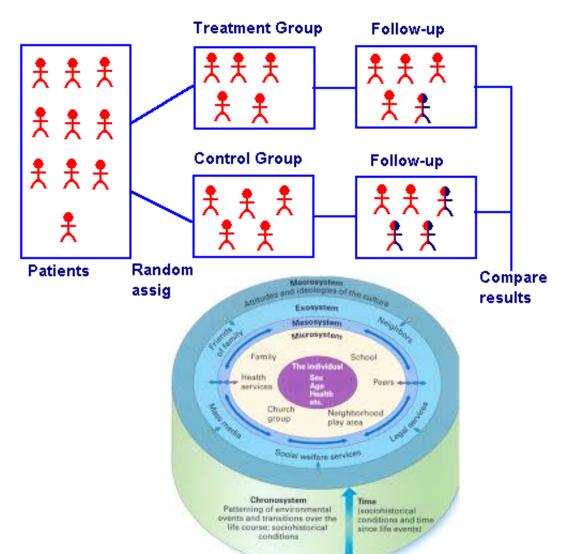
Source: Biographies of Nobel Laureato

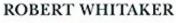

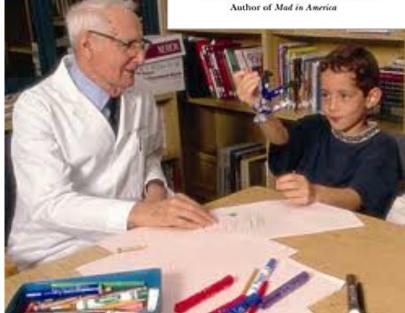
Expertisenetwerk Kinder- en Jeugdpsychiatrie

Just 15 – 20% of children in regular practice participate!

ANATOMY OF AN EPIDEMIC Bitchiam Fitalia Magic Bullets, Psychiatric Drugs and the Astonishing Rise of Mental Illness Typersa vellbatrin risperdal tanictal prograc

Curium

Expertisenetwerk Kinder- en Jeugdpsychiatrie

ONDERZOEKSAGENDA NAAR

Sustainable Healt

NATIONAAL PLAN ACADEMISCHE GENEESKUNDE,
BIOMEDISCHE WETENSCHAP EN GEZONDHEIDSZORGONDERZOEK

Personalised medicine

Er zijn aan de Nationale Wetenschapsagenda veel vragen gesteld over *personalised medicine*. Bijvoorbeeld:

BIOMARKERS

Hoe kan de gezondheidszorg, onder andere door gebruik te maken van biomarkers, meer gericht worden op de uniciteit van een persoon?

95

GENETICA

Hoe gaat de kennis van genetica een rol spelen in het begrijpen van, screenen op en behandelen van (zeldzame) ziekten?

81

HART- EN VAATZIEKTEN

Hoe kunnen we hart- en vaatziekten (atherosclerose, hartfalen, hartritmestoornissen en trombose) op individueel niveau vroeg voorspellen, voorkomen en behandelen? Er is echter ruimte voor verbetering als het gaat om het kunnen verbinden van meerdere kennisbronnen en het gebruik van bewijs in de moreel geladen context van de praktijk. Specifiek vraagt de Raad aandacht voor:

- Training in het doen van kwalitatief onderzoek.
- De interpretatie van onderzoeksresultaten en hun betekenis voor de praktijk.
- De beperkingen van professionele richtlijnen en voor de ruimte die richtlijnen bieden. Hiervoor is kennis nodig over hoe richtlijnen tot stand komen, de onderliggende aannames, de weging van bewijs en de vertaling naar aanbevelingen.
- Het bespreekbaar maken van onzekerheid en twijfel, ook met collega's hoger in de (informele) hiërarchie.
- De persoonlijke context van patiënten.
- Het samen leren met verschillende betrokkenen, zoals patiënten, burgers en andere zorgprofessionals.
- Het maken van afwegingen in de besluitvorming, en het identificeren van de ethische kwesties naast de medisch-inhoudelijke overwegingen.

TUMOREN

Elke tumor is anders: hoe kunnen we de ziekte kanker goed genoeg begrijpen om een behandeling van elke vorm ervan te kunnen ontwikkelen?

85

Zonder context geen bewijs Over de illusie van

evidence-based practice in de zorg

Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Jeugd Noordelijk Zuid-Holland

voor de regio's Holland-Rijnland,

Haaglanden en Midden-Holland

5.3 Academic and research institutions

Academic and research institutions can help improve development outcomes by generating and synthesizing policy-relevant research findings, as well as by building capacity to conduct and interpret research at local levels. Research, when properly formulated and implemented, can inform the planning and implementation of development programmes, and the allocation of scarce human and financial resources. High-priority research topics include studying the impact and outcomes of interventions for: reducing poverty among people with mental health conditions; promoting employment and income generation; promoting access to education; and ending human rights violations in low- and middle-income countries.

In addition to building and managing knowledge, academic and research institutions have a key role to play in building the capacity of policy-makers, planners, and service providers from different sectors such as health care, education and the judicial system. National and international research and academic institutions

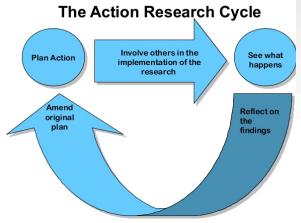
Expertisenetwerk Kinder- en Jeugdpsychiatrie

ALTERNATIVE DESIGNS

- Qualitative
- Quasi-experimental (stepped wedge)

	Time periods			
	First	Second	Third	Fourth
Base 1	Control 1	Intervention 1	Intervention 2	Intervention 4
Base 2	Control 2	Control 4	Intervention 3	Intervention 5
Base 3	Control 3	Control 5	Control 6	Intervention 6

ACTION RESEAARCH

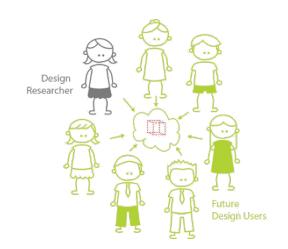

NEW METHODS – BIG DATA

PARTICIPATORY RESEARCH

Curium

Expertisenetwerk Kinder- en Jeugdpsychiatrie

$\begin{array}{c} \textbf{Curium} & \frac{L}{M} \frac{U}{C} \end{array}$

Expertisenetwerk Kinder- en

Overview

History (health policy, youth care)

Transformation and transition (2015)

Academic transformation

 The future of child psychiatry = 'the child in a world of communities' (ESCAP 2021)

A world of communities

The transition was not just political madness

We move to 21st century CAP / health care

Work to do for the Policy Section of ESCAP

Transformation

Expertisenetwerk Kinder- en Jeugdpsychiatrie

ABM Doctor knows best

Zonder context geen bewijs

Over de illusie van evidence-based practice in de zorg

EBM
Knowledge
knows

CBM
Context know

Curium

je diploma, dat heb ik vaak gehoord. Noraly Bey glopen, dat diploma blijft van jou' v8-9 Een man ka

ELN: CO TOPON

P4-5

De o

opn

de e

AJAX H

TWEE G

IN DIEN VOETBA

WOFNSDAG 21 JUNI 2017 VOLKSKRANT.NL

HANDELSBLAD

ALGEMEEN HANDELSBLAD (1828) EN NIEUWE ROTTERDAMSE COURANT (1844)

Ik maak actie, maar wel voor intelligente bioscoopbezoekers Doug Liman, regisseur The Wall

nrc.nl JAARGANG 47 NO. 210 PRIJS €2,60

disch specialisme meegemaakt. "Veranderingen horen erbij. Maar dit keer vrees ik echt dat het ramp-

zalig wordt. Vooral voor de kinderer

zelf." Niet alleen de wachtlijsten ba zelf." Niet alleen de wachtlijsten ba-ren hem zorgen, maar ook de "be-moeienis van de gemeente" met zijn vak. "Ik heb meegemaakt dat een gemeentelijk wijkteam niet instemt met de behandeling van een kind

"Er wordt vaak vergeten dat wij te

kinderen met extreme gedragspro-blemen."

andere medisch specialismen, zegt andere medisch specialismen, zegt de beroepsgroep. Groot pijnpunt is het feit dat een kind uit gemeente A een minder groot beroep kan doen op psychiatrische zorg dan een kind uit gemeente B, puur vanwege een

verschil in lokale budgetten. "Die willekeur is idioot", zegt kinder- en jeugdpsychiater Renée Arnold. "Het staat haaks op je artseneed. Dat knaagt aan je, als arts. En je bent niet

bij machte er iets aan te doen. Het is

dé manier om mensen de beroeps

groep uit te jagen." Zes op de tien kinderpsychiaters zeggen collega's te kennen die na 2015 zijn gestopt met hun vak, bijvoorbeeld door over

te schakelen naar de volwassenen Bijna alle kinderpsychiaters wil

Specialisme in de knel

deVolkskrant

Alarm over hulp voor suïcidale kinderen

Charlotte Huisman

Zeker twintig kinderen met ernstige psychische problemen moe ten zo lang wachten op een behan-deling dat het voor hen riskant is. Zij hebben bijvoorbeeld zelfmoordpogingen gedaan, verwon-den zichzelf, lijden aan een levensbedreigende eetstoornis of zijn agressief, blijkt uit een inventariging voor Psychiatrie.

De vereniging deed deze rondvraag na een noodkreet vorige week op Facebook en in RTL Late Night van een moe der van een 16-jarig suïcidaal meisje, voor wie geen hulp te vinden was. Het werkelijke aantal wachtende kinderen met ernstige problemen is waarschijn-lijk veel groter, zegt Robert Vermeiren, voorzitter van de afdeling kinderpsychiatrie van de Nederlandse Vereni ging voor Psychiatrie. Het Expertisenet werk Kinder- en jeugdpsychiatrie schreef dinsdag een brandbrief aan staatssecretaris Martin van Rijn (PvdA, Volksgezondheid) over dit 'substantieel tekort aan intensieve en langer durende behandeltrajecten voor jonge-ren met zware problemen, wat leidt tot riskante wachtlijsten'. Vandaag spreekt

de Tweede Kamer hierover.

Van Rijn zegt de signalen 'zeer serieus' te nemen en heeft contact opgenomen met de ouders van het 16-jarige meisje. Mede door de druk vanuit het ministerie is een behandelplek voor seerd. Maar nu is volgens de sector de haar gevonden. Ook heeft Van Rijn aan-

'Gemeenten dienen te zorgen voor inkoop van voldoende passende jeugdhulp, aanbieders dienen ervoor te zor-gen dat bij acute problemen samen wordt gezocht naar een goede plek als ergens wachtlijsten zijn. Eventuele bestuurlijke vraagstukken over financiën en wachtlijsten mogen in acute gevallen uiteraard nooit een reden zijn om een kind niet tijdig te behandelen.

De problemen zijn volgens de jeugdpsychiaters mede het gevolg van de de-

Psychiaters schrijven brandbrief aan staatssecretaris

lijk voor de hulp aan minderjarigen met problemen. Het Rijk kort 15 pro-cent op het jeugdzorgbudget. Veel gemeenten kopen te weinig dure specialistische behandelingen in. De grote jeugdzorginstellingen kampen bovendien met een sterk gegroeide admini-stratieve last, omdat ze zaken doen met veel gemeenten met elk een ander administratiesysteem. Hierdoor gaat meer geld naar overhead, ten koste van de zorg, zeggen de organisaties.

Deze problemen met bureaucratie en krappe gemeentelijke inkoop spe-len sinds de jeugdzorg is gedecentralimaat vol. nu duidelijk wordt dat juist bieders en gemeenten aangesproken. de kinderen met de ernstigste proble-

matiek hiervan de dupe worden. 'De zorg is door de nieuwe jeugdwet ver snipperd geraakt', zegt Vermeiren. 'De ene gemeente trekt extra geld uit voor specialistische zorg en de ander ver-kleint het budget. Dat leidt tot een on-acceptabele ongelijkheid. Kinderen met zulke ernstige problemen moeten overal snel passende hulp krijgen.

De bedoeling is dat gemeentelijke 'jeugdzorgteams' problemen bij jongeren sneller signaleren, waardoor op termijn minder zware gespeciali-seerde hulp nodig is. Maar zover is het nog niet, zegt Vermeiren.

Er zijn regio's waar gemeenten goed samenwerken om kinderen de behandeling te bieden die ze nodig hebben als Noord-Brabant, regio Amsterdam en Haaglanden. De vraag uit de sector om de regio's te dwingen het gezamen lijk goed te regelen, krijgt nu gehoor in de politiek. Staatssecretaris Van Rijn wil nog dit jaar de wet zo veranderen dat gemeenten die onvoldoende sa menwerken daartoe kunnen worden gedwongen. 'De samenwerking tussen gemeenten is nodig en kan niet vrijblij vend zijn', schreef hij dinsdag aan de Tweede Kamer. Kinderen die acute zorg nodig hebben, moeten dat zo snel mo gelijk kunnen krijgen. Dat is van het alergrootste belang voor ouders en kin

Volgens de Vereniging van Neder-landse Gemeenten (VNG) was het ook voor 2015 lastig om kinderen met com plexe problemen geplaatst te krijgen Wij moeten werken aan een goedwer kende regionale samenwerking. De goede voorbeelden laten zien dat dit kan.'

Jeugdzorg krijgt klap op klap

Kinderpsychiaters luiden de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de noodfolk over de zorg die zij kunnen bieden. Het gewalt is de gewalt is de gewalt is de gewalt is de vereek kannel die gewalt is de vereek kannel die gewalt is de vereek kannel die productien in de veree

nets nearlisates; invecter satientia ou particular excussionamente de consideration de cons

18 In het nieuws

Onty **Bolt** Dertien en geen bew nlek in de eetstoorniskliniek nog

ondergewicht, anorexia, en ver-toont suicidaal gedrag. Er is geen plaats in de eetstoorniskli-niek. Bij onze acute-opnameafzo niet de benodigde expertise en gaat achteruit.

Zestien en serieuze poging

tot zelfdodina

PGP-files

sychotisch. Zijn radeloze moeder belt zelfstan dig gevestigde kinder- en jeugdpsychiater. Daarvoor was deze jongen kennelijk in samen-spraak met de huisarts een tiid naar het herspraak met de huisants een tijd naar het her-komstland van zijn vader geweest, om daar te worden behandeld door een psychiater en psy-choloog(1) – dit bij gebrek aan beschikbare kin-derpsychiatrische zorg in Nederland. Omdat het terug in Nederland toch nog niet goed ging, zocht moeder buiten de wachtlijsten om ru overal naar een kinderpsychiater.

andere suïcidale kinderen

wachten op hulp. Politici

QUIZ:
TEST & PRESS

WA
Leid je 1

Leid je het leven dat blj je past?

komen in debat onmachtig

AMSTERDAM. "Met ongeloof" heeft

Elf jaar, niet naar school, geen plek in eigen regio Zeer recent: jongen van elf. Veel lichastig verstoorde ontwikkeling, forse gedragsproblemen met een-op-een-bege-leiding in thuissituatie, gaat al maanden niet meer naar school. Bovenregionale plaatsing voor langduriger behandeling is geïndiceerd, maar bovenregionaal

Dit zijn de kinderen tussen wal en schip

NU IN DE WINKEL

voor € 8.95

www.psychologiemagazine.nl/nrc

PSYCHOLOGIE

aan de Tweede Kame. Emma: het suicidale meisje van zeiten voor wie injin ongeloof te schetten:... Het kame geen hulp beschikbaar was. Ze heeft medie zeit on zijn dat je wanhoop zo gedaan, vertelde haar meeder op Zedaan, vertelde haar meeder zedaan, vertelde zedaan, vertelde haar meeder zedaan, vertelde haar vertelde haar

eerder haald Nieuwsuur een repor-tage op uit een Oosterbeekse instel-ling voor jongeren met ernstig psychi-met een gebroken been, en aanklop-met een gebroken been, en aanklop-

che problemen, waar zelfs de geslo-en afdeling van de crisisopvang een Het debat richtte zich daarmee op

ung voor jongeren met ernstig psychistes be problement, waar zelfs de gelievel. De deen met die de Franstie Autoriet leugd, die toeste op de gedecentralistes de burg aan kinderen in de krei uniek, zo bleek na een oproep van de Housel, koo bleek na een op de Housel, koo

staat een aantal afgedrukt. Een suici-dale jongen van vijftien, een dertien-jarig meisje met anorexia en zelf-doet zo'n systeemdebat onwerkelijk

moordneigingen, een meisje van zes-tien dat zich de keel doorsneed. Tel-kens staan ze op wachtlijsten voor

ZATERDAG 24 JUNI & ZONDAG 25 JUN

Dertien, suïcidaal, pas na

aandringen gepaste hulp

meisje van dertien met ASS (Auusme Spectrum Stoomissen), is suficidaal en overvraagd op school. Advies is zorg-boerderij met onderwijs. Maar dit bestaat nauwelijks, Gewone zorgboerderij is te

ledere dag is er wel een cliënt waarbij de-

ze problemen een rol spelen (...).

mer

de eigen provincie.

"Nederland krijgt op dit gebied de status van een ontwikkelingsland", zegt Dirk Vandenberghe, een kinen jeugdpsychiater die in Noord-Brabant en Limburg werkt

roepsgroep bepleit een terugkee naar de situatie van vóór 2015, toer de kinderpsychiatrie onder de zorg

■ Lees NRC ook online

Zo geregeld Ga naar nrc.nl/activee

heert voor de vertrouwenstaken.

Kamerlid Lilian Marijnissen (SP) heeft dinsdag Kameryragen gesteld. Staatssecretaris Van Rijn (VWS, PvdA) noemt de situatie "heel vervelend" en volstaat met de opmerking dat die "praktisch en netjes" moet worden geregeld.

Psychiaters zien verval jeugd-ggz

240 kinderpsychiaters uiten grote zorgen en willen af van het juk van de gemeenten.

AMSTERDAM. Kinderpsychiaters AMSTERDAM. Kinderpsychiaters signaleren een teloorgang van hun vak nu het onder gemeentelijke ver-antwoordelijkheid valt. En kind-patiënten zelf ondervinden van die decentralisatie voortdurend nade-

lige gevolgen.
Dat zeggen 240 kinder- en jeugpsychiaters in een deze woensdagt e
bublicerne en quelete van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie
(WVP). De NVP) enoent de respongevolgen 250 kinder- en jeuglpsychiater Emma van der Meulen: opvallend hoog: de 240 vormen ongeveer de helft van alle kinder- en maken hebben met ernstig hersen geveer de neur van aue kinder- en jeugdpsychiaters in het land, en eer-dere enquêtes van de vereniging de laatste jaren kenden een respons van ruiim onder de honderd. Het laat volgens de NVvP zien "hoezeer de kinderpsychiaters ervaren dat hun

orofessie in de kern is geraakt". Gevraagd naar knelpuntenberichen de psychiaters uitgebreid over de sluiting of inkrimping van kinderpsychiatrische afdelingen van ggzstellingen, over minder bedden in de opvang voor suïcidale adolescen-ten, voor kinderen met autisme, met eet- en hechtingsstoornissen, met psychische trauma's. Op elkaar ingepsychische trauma's. Opeikaar inge-speelde teams van psychiaters, psy-chologen en maatschappelijk wer-kers binnen ggz-instellingen vallen uiteen door ontslagen als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen. Wachtlijsten lopen zo op, dat psychiwachinjsternopenzoop, dat psychi-aters op zoek naar een specialisti-sche behandelplek geregeld moeten leuren met kinderen. Die belanden niet zelden in instellingen ver buiten

als vrijgevestigde en bij meerdere instellingen. Vandenberghe is 74 jaar, zit sinds 1973 in het vak en heeft tal van hervormingen in zijn me-

vrijget haner-

2 0572

1.00-16.30 uur

g

Take Home Message

- CAP is a social-medical discipline
- Paradigm shift experience experts, empowerment (positive health)
- Advocacy with parents / children key

- Decentralisation is a worldwide phenomenon
- Anticipate political changes
- Invest in political base

ESCAP 2021 – Maastricht 'The child in a world of communities'